

עלון פרשת נצבים וילך
כ"ה באלול תשע"ז

יחי ראובן

מתוך הספר "יחי ראובן" מאוצרותיו של הגאון הצדיק רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

תכלית התוכחה - שלא יודקו לה

אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׂבִטֵיכֶם וְזַנְבֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל (כ"ה, ט)

וברשי: "למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות? לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו: מי יוכל לעמוד באלו? התחיל משה לפייסם: 'אתם נצבים היום' - הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו".

ממש מרפסו איגרי. משה רבינו מתכוון להוכיח את כלל ישראל, ובמקום להוכיחם הוא מפייסם?

אומר על כך רבי אליהו לופיאן זצ"ל בשם רבותיו: באמת הקב"ה הוא טוב ומטיב, אב הרחמן, ואם כן מדוע צריכים קללות רבות כל כך, וכי לא די בקללות מועטות? התשובה לכך: היא הנותנת, כיון שהקב"ה מלא רחמים, "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת", לכן נתן לישראל קללות רבות כל כך, כדי שמחמת הפחד עצמו מפני הקללות, הם יימנעו מעשיית חטאים, שהם חמורים שבעתיים מכל הקללות.

נמצא אפוא כי התוכחה נאמרה להם כדי שלא יודקו לתוכחה. כאשר ראה משה רבינו כי פניהם הוריקו, הרי שהתוכחה הגיעה לתכליתה, ואם כך - שוב אין צורך בתוכחה.

חז"ל אומרים שאין מפסיקים בתוכחה, כלומר, כאשר קוראים בתורה בפרשת התוכחה, מעלים לתורה רק אדם אחד לכל פרשת התוכחה ואין מפסיקים באמצע.

ומדוע באמת כך הדבר? האם לא היה טוב יותר לחלק את פרשת התוכחה בין כמה קרואים?

אמרו חז"ל (דברים רבה ת. ב): "אמר הקב"ה: לא לרעתכם נתתי לכם את התורה אלא לטובתכם", היינו כדי שתקבלו שכה.

מה כוונת הדברים?

המגיד מדובנא זצ"ל אומר כאן משל מאיר עיניים, וכך הוא אומר:

לעשיר גדול היה בן חולה במחלת מעיים. הביאו פרופסור מומחה שבדק את הילד ואמר כי בדרך היחידה לרפא אותו, היא לגרום לו להקיא עשר פעמים. אך איך גורמים לילד להקיא? אמר הפרופסור: "אתן לו תרופות שיגרמו לו להקיא". אמר המלך לרופא: "ברצוני רוצה להסביר לך במי המדובה הילד הזה הוא בן מלך, מפונק ביותר, הוא אוכל רק מאכלים מעודנים, ובוודאי יתקשה לקחת תרופות, לכן אני מבקש להמעיט ככל האפשר בתרופות שתתן לו". הרופא הרגיע את המלך ואמר כי אין לו מה לדאוג והוא כבר יידע כיצד לטפל בילד.

הוציא הרופא 'בלאנק' והחל לכתוב את רשימת התרופות צעריך לקנות. הרופא רושם ורושם והאב, המלך, מסתכל בדאגה ב'רצפט' שנראה כמו מגילה שלמה. אבל זה מה שהרופא דורש. שלחו שליח לבית מרקחת והוא חזר עם חבילת תרופות ענקית.

חושב המלך לעצמו: אוי, רחמנא ליצלן, הילד עלול למות רק מהתרופות. אבל הרופא עומד על שלו: אין דרך אחרת לרפא את הילד.

הוא מוציא את כולם החוצה, נשאר בחדר עם הילד, סוגר את הדלתות והחלונות, מתיישב ליד שולחן קטן ומתחיל לכתוש את התרופות. בחדר מתפשט ריח רע של תרופות והילד מתחיל להקיא. הרופא ממשיך לכתוש עוד ועוד תרופות, וככל שהוא כתוש יותר, כך הילד מקיא שוב ושוב. כאשר הרופא מסיים לכתוש את כל התרופות, הילד כבר הקיא עשר פעמים.

קרא הרופא לאבא ואמר לו: "בנך יצא מכלל סכנה, והוא בדרך להבריאה".

שאל אותו המלך: "האם בלע בני את כל התרופות שקנינו?"

"לא ולא!" השיב הרופא. "בנך לא לקח אפילו לא תרופה אחת, אך הייתי צריך חבילה גדולה כל כך של תרופות, כדי שהילד יקיא רק מהריח שלהן, ולא יודקק לקחת תרופות כולל..."

כך אומר הקב"ה לכלל ישראל: אין רצוני להביא עליכם אפילו קללה אחת, אלא שאם תשמעו קללות כה רבות, הרי די לי בפחד שלכם לבד, כדי שהוא ימנע

אתכם מהחטא, ולא יהיה צורך להביא עליכם אפילו חצי קללה. אם כן ברגע שראה משה רבינו ש'הוריקו פניהם', התוכחה הגיעה לתכליתה.

מעתה מובן מדוע אין להפסיק בין הקללות. אם נותנים קצת לזה וקצת לזה, התחושה היא: 'נישט גיפערלאך', לא נורא, אפשר להסתדר עם זה. אבל כאשר מגיעות כל הקללות ברצף, בזה אחר זה, בלי כל הפסקה באמצע, או אז הן גורמות לפחד, וזו הרי תכלית התוכחה.

על כך ממשיכה התורה ואומרת: "פן יש בכם איש או אשה... והיה בשומעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי" - הוא שומע את כל דברי התוכחה, ואינו מתפעל. זה כלל אינו מפחיד אותו, הוא אומר לעצמו 'שלום יהיה לי', יהיה בסדר, 'כי בשרירות לבי אלך', אני אלך כרצוני בלי כל פחד.

או אז, "לא יאבה ה' סלוח לו", אדם כזה שהקללות אינן מפחידות אותו, אזי "ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה", הוא זה הצריך לעבור את כל התוכחה בפועל, אבל "אתם נצבים היום", אם תפחדו מהקללות קודם שיבואו והן ירתיעו אתכם מלחטוא, אזי לא יהיה צורך להביא אותן עליכם.

בלב אני יהודי...

וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבְבוֹ לְאֹמֵר שְׁלוֹם יְהוָה לִי (כ"ה, יח)

מה הכוונה התברך "בלבבו"?

אומר האדמו"ר מקוצק זצ"ל: לפעמים שואלים יהודי: מדוע אינך בא להתפלל? מדוע אינך שומר שבת וגם אינך מניח תפילין? והוא עונה: "לא נורא, גם אם אני לא כזה צדיק, לא מניח תפילין כל יום, לא שומר שבת כהלכתה, אבל העיקר הלב. בלב אני יהודי..."

הוא מתברך "בלבבו" - בלב היהודי החם שלו...

הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים

בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם (לא, ב)

כתב רש"י הקדוש: "אנכי היום - היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי ביום זה אמות".

מקור דברי רש"י הוא מהגמרא (סוטה יג ע"ב) ושם נאמר עוד: "ללמדך שהקדוש ברוך הוא משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש דכתיב את מספר ימין אמלא".

מה העניין בכך שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים?

אתם יודעים שה"חזון איש" זצ"ל נפטר אור לט"ו בחשון תשי"ד. תאריך לידתו היה י"א בחשון תרל"ט. הרי שהוא נפטר ארבעה ימים לאחר יום הולדתו, ואמר על כך הרב מבריסק זצ"ל, כי נתנו לכלל ישראל מתנה עוד ארבעה ימים. [אגב, כאשר נודע לרב מבריסק על פטירתו של החזון איש הוא הגיב ואמר: העולם של היום הוא עולם שונה משל אתמול. אתמול היה זה עולם עם חזון איש והיום זהו עולם בלי חזון איש].

על כל פנים מהו העניין שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים?

אומר על כך רבי חיים קניבסקי שליט"א בספרו "טעמא דקרא": כתוב בירושלמי (ראש השנה ג. ח): "עמלק כושפן היה. מה היה עושה? היה מעמיד בני אדם ביום גינוסאי שלו, לומר: לא במהרה אדם נופל ביום גינוסאי שלו". עמלק היה מכשף גדול, וכאשר היה יוצא למלחמה היה נוטל עמו אנשים שזהו יום הולדתם, ביועדו כי ביום הולדתו של האדם, מזלו חזק ותקיף, על כן לא במהרה הוא ניוק ונופל. ומה עשה משה רבינו בבואו להילחם עם עמלק? ערבב את המולות.

רואים אנו כי האדם 'ביום גינוסאי שלו', ביום הולדתו, הנו חזק ותקיף, ולכן רוב בני אדם אינם מתים ביום הולדתם. אמנם כל זה בבני אדם אשר המיתה לידים היא עונש, בהפסידים את העולם הזה בו הם נמצאים. אבל צדיקים גמורים, יום הסתלקותם מן העולם הוא התעלות גדולה להם, שהרי הולכים הם מחיל אל חיל לעולם שכולו טוב ועידון. לכן אדרבה, ביום לידתם שאז תקיף ובריא מזלם, הם מסתלקים מכח זה אל עולם שכולו טוב.

עד כאן דברי רבי חיים שליט"א.

באו לשיעור כיון שזה מתקיים בשעה שרואים במכשיר, כעת התחיל הקיץ אתה ויבואו שומעים רבים כי הצפיה במכשיר נדחית לשעה מאוחרת יותר.
 "הבעיה הזו נכנסה למושג", צועק לי הגבאי, "הגיע לשכונה שלנו הכלי משחית, הוא רוצח - הכלי המשחית. עין רואה והלב חומד וכלי מעשה גומרים".
 "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע" - מה הכוונה? אמרים רבותינו - שמגרה יצר הרע בעצמו. האדם לבד מגרה את היצר הרע. מי אמר לך בכלל להכניס את המכשיר? ה' יצילנו. "ותראו את שיקוציהם ואת גילוליהם עץ ואבן כסף זהב אשר עמהם". ראיתם שזה שיקוף, ראיתם שזה גילול, שהוא רק עץ ואבן, וגם ידעתם שזה שום דבר, כלום. אבל זה הזיק לכם, כי ראיתם. כשעין רואה - נכנס משהו ללב, ה' יצילנו.

היה פעם יהודי אחד שלקחוהו לבית הסוהר חבשו ידיים ורגלים. בדרך נעצר ליד חנות של חומרי בנין. שאלו אותו - מה אתה רוצה פה?
 אולי אפשר לקנות עוד קצת חבלים?
 אתה לא מספיק קשור, וכי צריך לקשור אותך עוד?
 לא מספיק היצר הרע שיש לאדם לבד הוא עוד מוסיף על עצמו חבלים נוספים, רחמנא ליצלן?
 נחזור לענייננו: היצר בנה חרמים ומצודות. "ומצא בה איש מסכן וחכם - זה יצר טוב, ומלט הוא את העיר בחכמתו - זו תשובה ומעשים טובים".
 נשאלת השאלה: מלך גדול ניצב מול עיר קטנה שתושביה מועטים, והמלך העמיד טילים, טנקים ומטוסים. את כל אלו הביא על העיר הקטנה הזו. ובא לשם איש מסכן - אין לו שום דבר, ממש מסכן, והוא בשכלו מילט את העיר בחכמתו.
 כיצד הציל את כל העיר? נכון שיש לו שכל, אבל איך הציל את הכל, ועוד מכאלו חרמים ומצודות נוראים?
 הפלא ופלא. נבאר.

ברוך ה' אף פעם לא הייתי ליד המכשיר המוזכר לעיל, ואני מקווה שגם אתם לא הייתם, תענו כולכם אמן. אבל שמעתי שיש מקום שבני אדם יושבים שם בחושך "יושבי חושך וצלמוות" - בסינמה [קולנוע], כעין מכשיר תל ביזיון גדול, יושבים ומראים על הקיר כל מיני דמויות והצגות ועניינים והכל עובד. פלאי פלאים... [פעם היו זקוקים לסינמה היום יש בכל בית את המכשיר].
 היה יהודי כפרי אחד, שמעולם לא היה בכאלו מקומות. הוא בא עם חבר שלו ששכנע אותו, אמר לו: בוא, היום בערב יש סינמה - בני אדם יושבי חושך וצלמוות.
 טוב, הלך לראות את הסרט היפה, נכנס שם לאלום, וראה דבר משונה - הכל חושך ועל הקיר הוא רואה דמויות נעות, מתרוצצות. מעולם לא ראה מחזה מפעים כזה...

הוא רצה מאוד לראות את הדמויות שעל הקיר. מה עשה? ניגש למתג החשמל והדליק את האור. ויהי אור.
 ואז, אין שום דבר על הקיר...
 "מה הולך כאן", צעקו אנשים, "מי הדליק את האור?"
 "זה אני" אמר הכפרי.
 "שוטה שכמותך, כשהאור דולק - לא רואים שום דבר!..."
 מורי ורבותי, הוא הדבר. שואלים כיצד החכם מילט את העיר בחכמתו. ובכן, הוא הדליק את האור, "כי נר מצוה ותורה אור". כאשר נדלק האור - מיד ראו כולם כי כל החרמים והמצודות של היצר הרע - דמיון בעלמא הם ותו לא.
 הוא הדליק את האור - אור התורה הקדושה, בואו ותרואו איזו הנאה, תראו את המתיקות האמתיות, הכל בטל, אפס ואין. כך מילט האיש החכם את העיר בחכמתו.

מנשיי ראובן

באחד הימים הבחין רבי ראובן זצ"ל באחד המספרים בו, שהיה מסור אליו עד מאוד, כשהוא מחלל שבת. רבי ראובן שנחמד מחילול השבת שנעשה בדרך-הרגל ובפרהסייה, פנה לאחד מפוסקי הדור ושאלו האם מותר להביט בפניו של אותו אדם. התשובה שקיבל היתה שהואיל ואתו אדם מחלל שבת בפרהסייה, אין להביט בפניו, מפני שאסור להסתכל בפני רשע.
 כאן התגלתה הנהגתו וחכמתו המופלאה של רבי ראובן, על אף שהיה בקשר יומיומי עם אותו אדם במשך שנים רבות - מאז שנכח במעשיו - הוא הקפיד שלא להביט בפניו עוד. הוא עשה את זה באופן רגיש ומיוחד על מנת שאותו אדם לא יבחין בכך ולא יפגע חלילה.
 במשך למעלה מעשר שנים, היה עמו רבי ראובן בקשר הדוק ולא הסתכל בפניו אפילו פעם אחת, תוך כדי שאותו אדם אינו חש במאומה.

אולם באמת צריכים להבין, מהי הטובה לצדיקים בכך שהם הולכים מן העולם, הרי לימדנו חז"ל (אבות ד' יז) כי "יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה, יותר מכל חיי העולם הבא?"
 ומסתמא זו לא קושיא, כי הרי זו שמחה גדולה שהולכים מהעולם הזה - "ותשחק ליום אחרון".

ה"ישועות יעקב" אומר עוד קנייטש: הקב"ה נוטל את הצדיקים ביום לידתם, ברצונו להראות לעין-כל כי מיתת הצדיקים היא לטובתם. כיוון שרואים כי צדיקים מתים ביום לידתם והרי אין אדם נופל ביום גינוסאי' שלו, מוכח איפוא כי לדידם של הצדיקים הפטירה מן העולם אינה נפילה אלא התעלות.

האיזו לתרי"ג מצוות

וְעַתָּה תִּבְנוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְיָהּ כִּפְיָהֶם לְמַעַן תִּתְּיָהּ לִי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעַד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל (א, טז)

וברש"י: "הרי זו הבטחה לישראל, שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי". רבותי, הסכימו היטב לדברים הבאים, ומובטחני שתהיה לכם "שמחת התורה":
רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל, בעל ה"שואל ומשיב", מביא בשם הגאון מוילנא זצ"ל, שפרשת האיזו ישנן תרי"ג מילים, וכל מילה רומזת על מצוה אחרת. וכבר טרחו לבאר איזו מילה מתאימה לאיזו מצוה, ממש פלאי פלאים.
 ולפי זה הפשט בפסוק ובדברי רש"י ברור: כיון שבפרשת האיזו מרומזות כל תרי"ג המצוות, ממילא היא יכולה לְשַׁמֵּשׁ לְעַד שהתורה לא תִשְׁכַּח מזרע ישראל לגמרי.
 ואני הקטן, לא התעצלתי, וספרתי את המילים בפרשת האיזו, פעם - פעמיים, ומצאתי שיש בה שש מאות וארבע עשרה מילים, ולא שש מאות ושלוש עשרה. מה קורה פה?

חשבתי, שאולי בכל זאת טעיתי, וספרתי שוב...
 שש מאות וארבע עשרה מילים!
 בגימטרייה - לפעמים משתמשים "עם הכוללי", אבל כאן כל מילה היא כנגד מצוה, ויש רק שש מאות ושלוש עשרה מצוות!
 והנה משהו האיר את עיני, ואמר לי להסתכל ב"בעל הטורים" בתחילת פרשת האיזו, שכתב: "השמים ואדברה - עולה תרי"ג, כלומר: האיזו לתרי"ג מצוות".
 לפי זה דברי הגאון הם פלאי פלאים ממש: מילת "האיזו" היא מחוץ לחשבון. "האיזו" לתרי"ג המילים הבאות אחריה: כל מילה היא כנגד מצוה.
 "האיזו" - לתרי"ג המצוות.
 ממש "שמחת תורה".

המצודה הגדולה של היצר בדורנו

כִּי יִדְעֵתִי אֶת יְצֵרוֹ אֲשֶׁר הוּא עִשָּׂה הַיּוֹם (א, כא)

אין לנו מושג באיזה עולם אנו חיים. נופלים יהלומים ואין מי שירים אותם. יהודי בכל צעד ושעל - יכול לאסוף, להיות מלא מצוות כרימון. כאן הוא מתפלל, כאן הוא לומד וכאן הוא מברך ברכה. אבל מה קורה, אנשים מגרים, מביאים את יצר הרע עליהם בכח וברצון, מאבדים לעצמם את החיים [הדברים נאמרו בדרשה לעם שבשדות, בימים שבהם מכשיר השלווייזיה החל להיכנס בבתי].
 הפסוק בקהלת (ט, יד-טו) אומר: "עֵיר קְטַנָּה וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲטָה וְבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עֲלֶיהָ מְצֻדִים גְּדִלִים. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מְסָכִן וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעֵיר בְּחֶכְמָתוֹ".
 מבארת הגמרא (מדרים לב ע"ב): "עיר קטנה - זה הגוף, ואנשים בה מעט - אלו אבריים, ובא אליה מלך גדול וסבב אותה - זה יצר הרע, ובנה עליה מצודים וחרמים - אלו עוונות".

אנו יכולים להבין לבד מה הם החרמים והמצודות של היצר. הנה כבר כמה שנים שהיצר בונה מצודה תופס בה את האדם כמו מלכות. רחמנא ליצלן - המכשיר הזה, אינני רוצה להוציא את השם - התל-ביזיון הזה [שלווייה], אנשים תפוסים שם. בא שכן, נכנס לחצר, דופק בדלת, אבל בעל הבית כל כולו שקוע, לא פותח לו.
 "מה אתה רוצה משה? כי רק רגע אני כבר אפתח לך..."
 והוא לא יוצא. היכן הוא? טרוד בתל ביזיון, וכי אין זו מצודה?
 סיפר לי אברך משיבת גור בבני ברק. הוא חזר השבוע מאמריקה, שם ביקר בביתו של עשיר אחד, ידיד שלו. העשיר שואל אותו: "אתה כבר ראית את מלאך המוות? האם אתה רוצה לראותו? בוא תראה". הכניסו לסלון ביתו, הראה לו את המכשיר ואמר לו: "זה מלאך המוות! הכלי הזה הרג לי את הבנים שלי!"
 חרמים ומצודות!
 אי אפשר להימנע מדבר על כך. לבי שותת דם, כי יש אנשים שאינם רואים, אינם יודעים ואינם מבינים.
 לפני כמה שנים הייתי בבית הכנסת שבמושג מסוים, לא רחוק מכאן. אמר לי הגבאי: "בעזרת ה' נתחיל את השיעור, כי התחיל הקיץ! בחורף הרבה אנשים לא